

ประวัติความเป็นมา

"ชุมชนไพรขลา" เคยเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณตั้งแต่ยุคทวารวดี ลพบุรี เพราะมีหลักฐานทางโบราณคดีที่พบ ใบสิมมาใหญ่ - สิมนาน้อยมีศิลาแลง ที่ก่อสร้างกุฎปราสาท มีคูน้ำคันดินเป็นวงรีล้อมรอบหมู่บ้านแต่ประวัติศาสตร์ของการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนยุคปัจจุบัน จากคำบอกเล่าได้เริ่มมาประมาณ ๑๐๐ กว่าปี โดยกลุ่มแรกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมร จากบ้านขาม บ้านยางกระจับ บริเวณบ้านไพรขลาเป็นโนนบ้านเก่ามีความอุดมสมบูรณ์ จึงอพยพมาตั้ง จำนวน ๗ ครอบครัว แต่อยู่มาไม่นาน มีเสือใหญ่คู่หนึ่งที่มาจากบริเวณสิมมาใหญ่ สิมนาน้อย ออกมาคอยรบกวนสัตว์เลี้ยงอยู่เป็นประจำ จนเป็นที่หวาดกลัวของชาวบ้าน จึงอพยพกลับบ้านเดิม และเรียกบริเวณนี้ว่า "เปรยขลา" (เปรย แปลว่า ป่าคองหรือไพรขลาแปลว่า เสือ) จนกระทั่งเพี้ยน และได้กลายมาเป็น "ไพรขลา" ในปัจจุบัน ต่อมากลุ่มหลวงพิบูลย์ ได้พาครอบครัวและญาติพี่น้องอพยพจากบ้านหูลิง อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อที่จะไปบ้านเดิมที่บ้านแสนตาลอก อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เมื่อไปถึงอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย ได้ข่าวว่าบ้านเดิมมีการสู้รบกันจึงตัดสินใจอพยพลงทางทิศใต้และเดินทางเลียบบึงน้ำมูลจนมาพบบริเวณ บ้านไพรขลาเป็นป่าโนนบ้านเก่ามีความอุดมสมบูรณ์จึงได้สร้างบ้านแปลงเมืองเจริญรุ่งเรืองมาถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ๔ ยุค ดังนี้

๑. ยุคการก่อตั้งชุมชน

กลุ่มหลวงพิบูลย์ (ต้นตระกูลเครือบุ ดติ) ได้พาครอบครัวและญาติพี่น้องอพยพจากบ้านหูลิงอำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อที่จะไปบ้านเดิมซึ่งอยู่ที่บ้านแสนตาลอก อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เมื่อไปถึงอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย ได้ข่าวว่าบ้านเดิมมีการสู้รบกัน จึงตัดสินใจอพยพลงทางทิศใต้เดินทางเลียบบึงน้ำมูลจนมาพบบริเวณโนนบ้านเก่ามีความอุดมสมบูรณ์ จึงได้สร้างบ้านแปลงเมืองขึ้นเรื่อยมาจนกระทั่งเป็นบ้านไพรขลา

หลังจากได้อพยพมาตั้งบ้านเรือนแล้ว การทำมาหากินส่วนใหญ่จะพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งที่เป็นบริเวณป่าใกล้หมู่บ้าน แหล่งน้ำรอบหมู่บ้านและใกล้เคียงเพื่อการอุปโภคบริโภค เริ่มจับจองบุกเบิกป่าและโนน, โพนดินบริเวณใกล้หมู่บ้านทำกิน แต่ก็พบว่าสัตว์ป่าพื้นเมือง อาทิ พืชไร่พืชสวนมีหนูมาทำลายผลผลิต นาข้าวมีปูยกขบวนมาทำลายผลผลิต ทิศเหนือของหมู่บ้านเป็นทุ่งกว้างเรียกว่าทุ่งกุลาร้องไห้ นั้น มีการจับจองเป็นแหล่งหาปลา คือ "การปั้นคุปลาน้อย" (คุปลา หมายถึงการขุดดินเป็นกัน คูกันขวางทิศทางน้ำ เพื่อการ ดักลอบ ไซหรืออวนตาถี่) (ปลาน้อยหมายถึงปลาตัวเล็กๆใช้ทำปลาจ่อม ปลาร้า) เพื่อเก็บปลาไว้บริโภค หรือเพื่อการแลกเปลี่ยน กับสินค้าอื่นๆกับชุมชนอื่นๆ ซึ่งการจับปลาแบบนี้นิยมทำในช่วงน้ำลด และการจับจองขึ้น คุปลาน้อยนี้เองได้ถูกใช้เป็นหลักฐานการจับจองบุกเบิกเป็นที่นาในเวลาต่อมา โดยชาวบ้านไพรขลาจะมีที่นาแต่ละครอบครัวหลายร้อยไร่ ระยะเวลาต่อมามีการบุกเบิกที่ทำกินในบริเวณทิศใต้ของชุมชน ซึ่งเป็นป่า คุกและได้มีการอพยพไปอยู่ใกล้ที่ทำกินจนกลายเป็นชุมชนหลายชุมชน เช่น ชุมชนบ้านฮองเฮือ หรือ ฮองเรือ (คือ ต.หนองเรือในปัจจุบัน) บ้านดงยาง บ้านโนนกอกบ้านตะลุง บ้านโนนพิลา เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันนั้นชุมชนบ้านไพรขลายังคงเคยเป็นเส้นทางค้าขายที่มีท่าข้าม ที่พักระหว่างทาง เพื่อการสัญจรจากเมืองเหนือทุ่งกุลาร้องไห้สู่เมืองศรีมหาสมุทร (จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน) และสุดท้ายของการเดินทาง คือเขมร อีกเส้นทางคือเป็นเส้นทางน้ำ การค้าขายน้ำตาลแร่(น้ำตาลซึ่งผลิตจากอ้อย)ระหว่างเมืองพิมายและเมืองอุบล ดังกล่าวมาจึงไม่แปลกเลยที่ไพรขลาคือจุดแลกเปลี่ยนและค้าขายสินค้ามาก่อน หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นชุมชนเพื่อการค้าขายแลกเปลี่ยนมาตั้งแต่อดีตกาล

๒. ยุคการสร้างบ้านแปลงเมืองเศรษฐกิจพึ่งตนเอง

ได้มีการตั้งวัด โรงเรียน คนทุกคนต้องเข้าโรงเรียน โดยมีครูขี้ม้ามาจากบ้านทัพค่าย(อ.ชุมพลบุรีปัจจุบัน)ซึ่งไกลห่างออกไปทางตะวันตกขนานกับแม่น้ำมูลระยะทางประมาณ ๑๗ กิโลเมตร ช่วงนี้ไพรชลายังคงเป็นการทำมาหากิน โดยขยายพื้นที่ทำกินออกจากหมู่บ้านไปทางทิศเหนือ ซึ่งเป็นทุ่งกุลาร้องไห้ มีการขยายการทำกิน โดยจับยอดหญ้ามัดเป็นแค้นจับจอง (ยอดหญ้าหาแค้น) การขอหญ้าขยายออกไปจรดลำปลับปลา ระยะทางร่วม ๑๐ กิโลเมตร การกำหนดเขตพื้นที่จับปลาเฉพาะครอบครัวหรือกลุ่ม ครอบครัว ด้วยรูปแบบ คูปลาน้อย มีการออกไปตั้งบ้านเรือนให้อยู่ใกล้กับคูปลาน้อย "คูปลาน้อย" และพัฒนามาสู่การตั้งชุมชนใหม่ เช่น บ้านโนนสังข์ โนนสมบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันเป็นหมู่บ้านในตำบลไพรชลาหลังจากนั้นคูปลาน้อยก็ถูกไถปรับไปเป็นพื้นนาแรงงานในยุคนี้ใช้กระบือไถนา ใช้แรงงานจากสมาชิกในครัวเรือน หรือลักษณะการขอแรงแบบลงแขก ทั้งลงแขกไถนา ลงแขกค่านา ลงแขกเกี่ยวข้าว นอนนา ลงแขกตีข้าวและขนขึ้นยุ้ง

๓. ยุคทุ่งแตก (ยุคแห่งการเปลี่ยนผ่าน)

ตั้งแต่ประมาณปีพุทธศักราช ๒๕๑๐ มีการบุกเบิกทุ่งกุลาร้องไห้เพื่อทำแปลงนาปลูกข้าว โดยใช้สิทธิจากบริเวณทำคูปลาน้อยของตนเอง มีการนำเครื่องจักร รถไถบุกเบิกทำให้สามารถบุกเบิกได้เร็วและจำนวนมาก และราคาเฉลี่ยไร่ ละ ๒๕ บาท ไร่ ๑ ไร่ ครม.มีคูปลาน้อยมาก ก็ไถปรับได้มาก อาจมีตั้งแต่ ๒๐๐ ไร่จนถึง ๑๐๐ ไร่ต่อครอบครัว ต่อมาปี ยุคนี้อยู่ในยุคคาบเศรษฐกิจที่มีนาข้าวแรงงานสัตว์และ คูปลาน้อยเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาด้านแรงงาน เพราะมีที่ดินมากแต่แรงงานทำนาไม่มี ในหน้าปักดำ เกษตรกรได้ปรับตัวเองจากการปักดำด้วยแรงงานคน มาเป็นไถหว่านด้วยรถไถใหญ่ เป็นยุคที่ข้าวหอมมะลิและปุ๋ยเคมีสารกำจัดแมลง(ปูนา) ได้เข้ามาสู่ทุ่งกุลาร้องไห้ และเก็บเกี่ยวด้วยแรงงานคน การจ้างแรงงานเกี่ยวข้าวรายวันก็เกิดขึ้นในช่วงนี้ การลงทุนในการจัดหาแรงงาน เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูข้าว ค่อนข้างสูง ประกอบกับข้าวหอมมะลิมีราคา คาคี ทำให้เกษตรกร เล็งเห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับ ทำให้การบุกเบิกทุ่งเพิ่มเติมขึ้นขยายมากยิ่งขึ้น มีชุมชนขยายออกสู่ท้องทุ่งมากขึ้น

ปี ๒๕๒๒ มีการปฏิรูปที่ดินจากราชการ โดยแต่ละครอบครัวจะต้องได้ที่ดินไม่เกิน ๒๕ ไร่ ส่วนที่เหลือต้องขายคืนแก่ทางราชการ ไร่ละ ๑,๐๐๐ บาท ทำให้ชาวบ้านต้องรับขายที่ดินให้คนอื่น และมีการแบ่งโอนที่ดินให้กับลูกหลานที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ภายหลังที่รถไถใหญ่เข้ามาปรับที่นาแล้ว หลังจากนั้น ไร่รถไถเดินตามก็เข้ามาเกษตรกรส่วนใหญ่มีรถไถเดินตามเพื่อไถที่นาหว่าน แต่ยังใช้แรงงานจากสมาชิกในครัวเรือนและแรงงานจ้างวานรายวันแต่ยังคงวัฒนธรรมการขอแรงแบบลงแขก ทั้งลงแขกไถนา ลงแขกค่านา ลงแขกเกี่ยวข้าว ลงแขกตีข้าวและขนขึ้นยุ้งฉางเกี ด้ระบบสินเชื่อกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรรถไถเดินตามให้ครอบครัวสมาชิกธกส.

๔. ยุคเศรษฐกิจก้าวหน้า

จากเดิมเป็นการทำนาเพื่อยังชีพ หลังปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ เป็นต้นมา การทำนาในบริเวณทุ่งกุลารับได้รับการสนับสนุนการผลิตเพื่อการค้าขาย โดยเฉพาะ "ข้าวหอมดอกมะลิ" เป็นสินค้าที่มีชื่อทำให้การบุกเบิกที่ทำนาและมีการลงทุนในการผลิต มีการจ้างแรงงาน ใช้ปุ๋ยเคมี ใช้เทคโนโลยี เครื่องจักรกลช่วยในการทำนา จนกลายเป็นระบบการผลิตที่พึ่งพาในปัจจัยการผลิตจากภายนอกกันอย่างถ้วนหน้าทางหน่วยงานภาครัฐได้มีโครงการต่อเนื่องจากโครงการ สปก. หน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาขุดคลองส่งน้ำหรือคลองตาหมาทาบเพื่อพัฒนาระบบน้ำในที่ดินในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

คลองส่งน้ำเหล่านี้ได้ช่วยแก้ไขปัญหาระง่อน้ำท่วมขังในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้ในระดับหนึ่งและเป็นแหล่งสำรองน้ำช่วงหน้าแล้งได้แต่ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร แต่ทำให้การสัญจรไปมาระหว่างที่นากับชุมชนได้สะดวกยิ่งขึ้น ในด้านการทำนาก็เกษตรกรส่วนใหญ่ได้พัฒนาการทำนาเป็นการจ้างทำครบวงจรในช่วงต้นยุคนี้รถไฟเดินตามอ่าวมีบทบาทสูงในการใช้แทนแรงงานสัตว์แบบดั้งเดิม แต่ ๑๐ ปีให้หลังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้รถไฟเดินตามอ่าวอีกแล้ว หากแต่นิยมการ จ้างรถไถใหญ่ซึ่งหวนมากลับทุ่งกุลาร้องไห้ อีกครั้งหนึ่ง การกลับมาครั้งนี้ไม่ได้กลับมาไถปรับพื้นที่เหมือน เมื่อ ๒๐-๓๐ ปีที่แล้ว แต่กลับมารับ จ้างไถตะไถแปร เพื่อให้เกษตรกรได้หว่านข้าวในช่วงต้นฝน ส่วนในหน้าเกี่ยวก็มีการปรับเปลี่ยนจากการเกี่ยวด้วยมือสัดวีรถ มาเป็นการเกี่ยวแล้วสีพร้อม และสามารถมีรถบริการส่งไปขายให้ได้ด้วย ซึ่งแน่นอนว่าถึงแม้จะมีพื้นที่นามหาศาลเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ มีข้าวคุณภาพดี ราคาสูง สามารถผลิตและออกตลาดได้ก่อนเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ แต่เมื่อมองรายจ่ายจากการผลิตที่จัดจ้างและซื้อหาแทบทุกอย่างก็ไม่ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากนามากนัก

ฉะนั้นจึงมีเกษตรกรจำนวนหนึ่งที่ลงทุนทำธุรกิจ จ้างรถไถและเฟอร์นิเจอร์ การเปลี่ยนที่นาเป็นทุ่งหญ้า คา ลิปตัล ที่ลงทุนน้อยกว่า และไม่ต้องลงทุนในทุกปีและในยุคนี้เองที่ยูทาลิปตัลได้แพร่ขยายลงสู่ทุ่งกุลาร้องไห้ โดยในเบื้องต้นเกษตรกรจะปลูกตามสันคลองส่งน้ำ และกันนาแต่ในยุคหลังปี ๒๕๔๐ ได้มีเกษตรกรจำนวนไม่น้อยตัดสินใจเลิกทำนา แล้วเอาที่นามายกร่องปลูกยูคาแทน

ด้านอาชีพค้าขาย ปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ มีคนในชุมชนไพรขลาได้ออกไปรับจ้างทำตึกกับชาวในตัวเมือง สุรินทร์ และกาลต่อมาได้นำรูปแบบการทำตึกนั้นมาประดิษฐ์ที่บ้านไพรขลา ส่งโรงงานสุรินทร์ซึ่งตนเองเคยเป็นลูกจ้าง จากผู้กับข้าวมีการพัฒนาทำตู้เฟอร์นิเจอร์ไม้ จนกลายเป็นอาชีพหลักของหลายครอบครัว มีโรงงานเฟอร์นิเจอร์ในไพรขลาหลายโรงงาน จนปัจจุบันมีการถมที่นอกคูเมืองเก่าเป็นที่ตั้งโรงงาน ส่งขายทั่วประเทศ หรือแม้กระทั่งประเทศเพื่อนบ้านถึงแม้ว่าชุมชนไพรขลาจะมี ชาติพันธุ์ลาว มาตั้งถิ่นฐานสร้างบ้านแปงเมือง แต่ชุมชนรอบๆไพรขลาอันมีชุมชนที่เป็นชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์กวย(ส่วย) มาตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว ทำให้มีการไปมาหาสู่แต่งงาน ระหว่างคุ้มหรือชุมชน จนทำให้ไพรขลาในปัจจุบันกลายเป็นชุมชนที่มีทั้งชาติพันธุ์ลาว ชาติพันธุ์เขมร ชาติพันธุ์ กวย(ส่วย) ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาชุมชนไพรขลามีวิถีชีวิตชุมชนและความสัมพันธ์กับชุมชนใกล้เคียงอย่างมีความสุขแม้จะแตกต่างกัน วัฒนธรรม ความเชื่อแต่ก็ทำให้มีความซื่อสัตย์กันไม่ ชุมชนไพรขลาแม้จะมากไปด้วยชาติพันธุ์ ลาว แต่วัฒนธรรม / พิธีกรรมบางอย่างที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมเขมรจนอาจกล่าวได้ว่า ชุมชนไพรขลาได้หลอมรวมวัฒนธรรมวิถีชุมชนจากความหลากหลายแตกต่างของชาติพันธุ์ และสามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

